

БИТВА ЗА УКРАЇНСЬКИЙ КІНЕМАТОГРАФ: ДОКУМЕНТИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ДІЯЛЬНІСТЮ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

У статті публікуються оригінальні документи, пов'язані з діяльністю Олександра Довженка щодо збереження українського кінематографа під час Другої світової війни. Також наводяться приклади драматичного стану установ та діячів української культури в умовах евакуації у східні райони СРСР.

Ключові слова: Олександр Довженко, Анатолій Петрицький, Друга світова війна, український кінематограф, українська культура, евакуація.

В статье публикуются оригинальные документы, связанные с деятельностью Александра Довженко относительно сохранения украинского кинематографа во время Второй мировой войны. Приводятся также примеры драматического состояния учреждений и деятелей украинской культуры в условиях эвакуации в восточные районы СССР.

Ключевые слова: Александр Довженко, Анатолий Петрицкий, Вторая мировая война, украинский кинематограф, украинская культура, эвакуация.

The original documents related to activity of Alexander Dovzhenko in relation to maintenance of the Ukrainian cinema in the Second world war time are published in the article. Examples of the dramatic state of establishments and Ukrainian cultural workers are made also in the conditions of evacuation in the east districts of the USSR.

Key words: Alexander Dovzhenko, Anatolii Petrytskyi, Second world war, Ukrainian cinema, Ukrainian culture, evacuation.

«Є дві правди. Одна дійсна, реальна правда. Друга – вигадана, неіснуюча, така, якою хотіли б її бачити. Вона вважатиметься за дійсну, а дійсна за ворожий наклеп. Так умовлено. Ми неповторні і єдині на цілий світ. Ми вміємо (здатні до) пафосу і героїки. Далі ми сліпі і безпорадні».

Олександр Довженко. Щоденник

Ці слова О. П. Довженка повною мірою стосуються гіркої правди про перебування України під окупацією московсько-більшовицького тоталітарного режиму у складі неоколоніальної імперії, утвореної ним у вигляді так званого СРСР на розвалинах Російської імперії. Колонізація, денационалізація, геноцид, голодомори, терор, репресії... Скільки ще нам слід запізнати, щоб збагнути увесь трагізм історичного шляху нашого народу? Практично щодня ми спостерігаємо, як один за одним руйнуються та зникають у небутті фальшиві міфи.

Ціла низка фактів вказує на те, що Олександр Довженко відчував і чудово розумів усю фальш більшовицької пропаганди та викривлення нею минулого і сучасного. Зокрема, наведемо приклад з нотаток на одній з книжок з особистої бібліотеки Довженка, яку автору свого часу випало повертати в Україну з Москви. В цій книжці 1935 року видання митець підкреслив олівцем цитату К. Маркса: «Закон разрешает мне писать, не в своем собственном стиле, а каком-то другом. Я имею право выявлять лицо своего духа, но должен при- дать ему предписанные складки. Какой честный человек не покраснеет от этого требования и не спрячет лучше свою голову под тогу?» А поряд із цими рядками тим же олівцем він написав риторичне запитання: «К вопросу о социалистическом реализме?»

Поза всякими сумнівами, найболючіше, найтяжче цей процес відбувається в нашому розу-

мінні долі українського народу під час Другої світової війни. Цей біль пов'язаний з пам'яттю про мільйони людських життів, що страдницьки обірвалися в тій кривавій борні. Проте саме ця пам'ять спонукає нас до пошуків правди. Реальної правди, не прикрашеної вигаданим пафосом та ідеологічними заклинаннями.

Такі думки мимоволі виникають, коли читаєш наявні у фондах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України), у фонді уряду України (Ф. 2) документи, пов'язані з життям та діяльністю видатного українського кінорежисера Олександра Довженка. Це два листи Олександра Петровича, з якими він звернувся до українського уряду 12 березня 1942 року, та довідкові матеріали про Довженка, підготовлені Управлінням кінофікації при РНК УРСР до ЦК КП(б)У та РНК України з цього приводу. З постаттю О. П. Довженка також пов'язана ситуація, в якій опинився в умовах війни видатний український художник Анатолій Петрицький і надання йому посиленої допомоги у тих умовах.

Архівні документи засвідчують жахливу картину холонокровного, цинічного цькування митця керівництвом Всесоюзного комітету в справах кінематографії при РНК СРСР, організованого т. зв. «колегами» О. Довженка по Київській кіностудії. На підставі сфабрикованих звинувачень восени 1941 року Довженка увільнили з посади художнього керівника студії, навколо нього утворилася нестерпна обстановка. Була вигнана з роботи і Юлія Солнцева. Ініціаторами і виконавцями цієї брудної акції були Голова Комітету в справах кінематографії при РНК СРСР І. Г. Большаков, директор кіностудії Лінійчук, завідуючий сценарним відділом кіностудії Сирота. В опублікованому щоденнику О. П. Довженка ці події відбиті лише одним коротким записом: «23 грудня 1941 р. знищена група “Щорса”. Вигнані з роботи співрежисер Ю. Солнцева, асистент Л. Бодик, асистент І. Ігнатович. Тріумфус дурноголовий Л. Мені доручено спішно писати сценарій і крутити великий фільм. Я один». Про розправу над собою Довженко не згадав жодним рядком. Хоч далі в його щоденнику з'являється багато записів, які передають трагедію митця, котрий залишився наодинці із своїми творчими задумами і не мав змоги втілити їх у життя, приречений нести, за власним виразом, «тягар бездітності». І лише тепер з'явилася можливість висвітлити цей нелегкий етап у житті Довженка повніше й об'єктивніше. Листи О. П. Довженка, написані ним 12 березня

1942 р. у м. Ворошиловграді до українського уряду містять детальний виклад фактичного погрому українського кінематографа станом на той час і пропозиції з його відновлення та розбудови в умовах реалій війни (документи №№1–2).

Документи (№№ 3–4) засвідчують, що Управління кінофікації при РНК УРСР (Карасьов) та працівник РНК УРСР (або ЦК КП(б)У) Н. Нежинський дали правильну оцінку акції союзного відомства, вважаючи звільнення О. П. Довженка з посади художнього керівника Київської кіностудії «невірним і необґрунтованим», засудили образи та приниження митця «отдельними распоясавшимися склочными элементами». Пропонувалося негайно вирішити питання про доручення йому створити документальний художній фільм про звільнення України від німецьких загарбників та відбудовчі процеси у звільнених містах і селах України. Водночас привертає увагу намагання звести конфлікт між Довженком та Большаковим до особистих мотивів. Але чи так це було насправді?

Аналіз листа О. П. Довженка до уряду з характеристикою загального стану справ на кіностудії (док. № 1) засвідчує, що справжні причини трагедії митця значно глибші. Довженко малює картини свідомого, планомірного знищення українського кінематографа восени 1941– на початку 1942 рр., яке здійснювало московське керівництво. «”Зараз України нема! Українські кадри кінематографії нам не потрібні. Хай б'ються. Відвоюєм Україну, тоді знову будемо займатися”, — рече черговий ублюдок з Гнездикувського провулку. Я не відповів нічого», — цей запис у щоденнику О. П. Довженка, датований 2 липня 1942 р., в пом'якшеному вигляді зафіксував позицію всесоюзного відомства. Та в листі до уряду України, написаному 12 березня 1942 р., Довженко наводить її виклад у жорсткішій формі: «Ні кадри, ні картини українською мовою нам не потрібні», — це були не лише слова Голови Всесоюзного комітету в справах кінематографії Большакова, це була програма його дій. Відповідно до неї з Київської кіностудії були розігнані українські кадри. Творчі групи, які працювали над фільмами українською мовою, розформувались. Натомість творче керівництво кіностудією за сумісництвом було доручено М. Ромму, на студію переведено кілька режисерів-росіян, до роботи залучено багато нових співробітників, які не мали ніякого відношення до українського кіно. «Українська кіностудія працює по-руськи, тобто як українська перестала існувати», — з болем констатував Довженко.

Цілком зрозуміло, що для здійснення цих задумів московському відомству треба було розв'язати собі руки, прибравши головну перепону, якою був О. Довженко, чий талант, авторитет і особисті переконання могли стати на перешкоді свавільним діям. Отож була пущена в хід випробувана зброя сталінських лакиз – сфабриковані фальшивки.

Та лист Довженка до уряду продиктований не особистими образами. Інакше чому він вийшов з-під руки митця не зразу після його відсторонення від справ кіностудії, а лише через півроку? Зрозуміло, що це був термін, за який стала очевидно справжня мета і справжня спрямованість дій Москви. І Довженко із властивою йому здатністю безпомилково виділяти із суми окремих фактів головні тенденції, одразу звернув на них увагу. Можливі опоненти намагатимуться заперечувати: мовляв, слід враховувати своєрідність творчої особистості, її здатність до гіперболізації окремих фактів, та й тяжкий психічний стан митця, який виявився беззахисним перед підлістю та брудом і свої особисті проблеми підносив до рівня узагальнень. Проте на підтвердження висновків О. Довженка наведемо факти з інших архівних джерел, які переконливо засвідчують, що в період 1941-го – першої половини 1942 років українська культура перебувала на межі загибелі. Це стосувалося не лише українського кінематографа, а й образотворчого мистецтва, театру, музейної справи тощо.

Зокрема ще в жовтні 1941 року директор Української студії хронікально-документальних фільмів І. О. Корнієнко звернувся з доповідною запискою до заступника завідуючого відділом пропаганди ЦК КП(б)У Литвина, в якій вказав на спроби ліквідувати українську кінохроніку, ініційовані начальником Главку кінохроніки СРСР Васильченком. Останній дав вказівку кінопрокату не приймати продукцію української студії. Під час її перебування в Ростові-на-Дону до місцевої студії кінохроніки надійшло розпорядження Васильченка – жодних замовлень від українських митців не приймати і ніяких робіт для них не виконувати. Єдиного українського диктора Хмару було викликано до Москви. Інших з відповідним знанням української мови на той час не було. 10 жовтня 1941 р., на підставі телеграми Васильченка, в українських кінодокументалістів силою відібрано студійні автомобілі. Замість начальника кінобригади Кузнецова призначено вигнаного з Ленінградської кіностудії за зрив зйомок ряду фільмів Дальського. Водночас матеріал, уже відзнятий українськими хронікерами для Наркомату оборони, реквізовано і передано московському

«Совкиножурналу», а українським кіножурналістам не видано жодного метра плівки.

В інших документах йдеться про фактичну ліквідацію українських кіностудій, звільнення українських режисерів. Київська кіностудія була злита з Туркменською, і на її основі створено Ашхабадську кіностудію. Окремі постановчі групи Київської кіностудії були об'єднані з Узбекиською кіностудією і склали основу Ташкентської кіностудії.

У тяжкому стані перебували також евакуйовані українські діячі образотворчого мистецтва. Вони жили у важких умовах, терпіли нужду і голод, приниження, не мали жодної можливості для творчої роботи. На межі голодної смерті перебував в Алма-Аті А. Г. Петрицький, який залишився без будь-яких засобів до існування. О. О. Шовкуненко, Л. Д. Муравін, М. Г. Лисенко, В. І. Касіян та ще п'ятнадцять українських митців у жахливих умовах, здебільшого хворі, перебували у відрізаний від світу бездоріжжям степовій казахській станиці Талгар. М. Т. Деревус змушений був працювати художником-оформлювачем на заводі. І. М. Плещинський заробляв на життя полюванням у сибірській тайзі.

Евакуйований до Саратова Харківський театр ім. Т. Г. Шевченка не мав змоги працювати через заборону першого секретаря обкому ВКП(б) Власова. Київський театр опери та балету вивезено до Уфи і повністю включено до планів Башкирської опери. Як наслідок – колектив перебував на грані розвалу.

Численними є факти безпритульності евакуйованих фондів українських музеїв. Здебільшого вони розміщувалися у непристосованих приміщеннях. Експонати пліснявіли, гнили, нищилися гризунами. Чимало цінних пам'яток відверто розкрадалися. Як зазначав заступник начальника Управління у справах мистецтв при РНК. УРСР О. С. Пашенко, у грудні 1941 року «на українські музеї знайшлося чимало претендентів з числа місцевих музеїв». У той же час українські музейники, які вивезли фонди в евакуацію, були усунені від справ і залишені напризволяще.

У документі № 5 публікується розпачливий лист художника А. Г. Петрицького до українського уряду, у якому він розповідає про катастрофічний стан – свій та інших українських митців – в умовах евакуації у східні райони СРСР та констатує, що найближчим часом на нього очікує реальний голод. У відповідь уряд спішно організував замовлення для Анатолія Петрицького та доручив включити його до творчої групи О. П. Довженка (документ № 6).

«Я не хочу жити краще свого народу, я не можу і не хочу жити і бачити нищення, конання мого народу. Я хочу розділити його долю цілком, ущерть і без оглядки»,— так записав Олександр Довженко у своєму щоденнику в часи воєнних лихоліть. І його доля насправді була долею народу,

долею української культури, які навіть в години тяжких випробувань у боротьбі з нацизмом зазнавали ударів у спину з боку тоталітарного сталінського режиму.

Наведені нижче документи друкуються із збереженням стилю та орфографії оригіналів.

№ 1

Лист О. П. Довженка до заступника голови Ради Народних Комісарів України Ф. А. Редька щодо ліквідації українських кіностудій та важкого становища українських кіномитців в умовах евакуації

12 березня 1942 року,
м. Ворошиловград
Заступнику Голови Ради

Народних Комісарів УРСР тов. Редьку Ф. А.

Повідомляю Вас, що восени 1941 року в Ашхабаді Голова Комітету в справах кінематографії при Раднаркомі СРСР т. Большаков спеціальним наказом зняв мене з художнього керівництва Київської кіностудії. Офіційно зняв тимчасово.

Мотиви зняття – необхідність спішно виготовити сценарій і зробити фільм про Україну у Вітчизняній війні. Словесно висловлені мотиви – небажання режисерів Лукова і Савченка працювати під моїм керівництвом і неприпустима нездатність керувати художнім життям студії в умовах війни, коли на студію буде переведено кілька руських режисерів. Тому художнє керівництво наказом т. Большакова доручено режисеру М. Ромму за сумісництвом з керівництвом Ташкентською і Одеською кіностудіями.

На моє зауваження про необхідність згідно постанови ЦК КП(б)У виховувати кадри української кінематографії т. Большаков заявив мені: «Сейчас нам никакие украинские кадры не нужны. Пусть воюют. Сейчас у нас нет Украины, нет ЦК и Совнаркома, и ни кадры, ни картины на украинском языке нам не нужны. Вот отберем Киев, тогда и будете снова их воспитывать».

Внаслідок цієї безграмотної злочинної заяви українська кіностудія працює по-руськи, тобто як українська перестала існувати. Фільм «Борислав сміється» по Франку, що знімався українською мовою, законсервовано, режисера фільму І. Ігнатовича з фабрики скорочено за непотрібністю. «Скорочено» режисера Ю. Солнцева, Л. Бодика – бувшу групу фільму «Щорс». Студію заповнено багатьма новими співробітниками, що в кіно раніше не працювали, а до українського кіно взагалі ніякого відношення не мали. Ініціатор скорочення директор студії Лінійчук. Він і наймач «нової робсили». Поводження Лінійчука вважаю абсолютно неприпустимим, компрометуючим студію.

Після свого усунення я не мав змоги дізнатися у нетверезого директора про плани подальшої роботи студії, але думаю, що в 1942 році програма виглядатиме так:

режисер Савченко – «Партизани в степах України»

—»— Луков – невідомо – руський

—»— Донської – «Як гартувалася сталь» – —»—

—»— Гардан – «Міцкевич в Росії» – —»—

—»— Довженко – «Україна в огні» – український.

Режисера Григора послано в Ташкент для написання сценарію про героїчну роль євреїв у великій сучасній війні для постановки єврейського фільму.

Вважаю стан Київської кіностудії нездоровим. Директор знов не вдався.

Заходи т. Большакова про знищення української кіностудії вважаю антипартийними.

З пошаною

О. Довженко.

12.ІІІ.1942 р. м. Ворошиловград

ЦДАВО України. – Ф.2., оп. 7, спр. 556. – Арк. 21-23. Оригінал.

№ 2

**Лист О. П. Довженка до заступника голови Ради Народних Комісарів
України Ф. А. Редька щодо необхідності відновлення української кінохроніки
в умовах війни та початку роботи над документальним фільмом
«Україна у Вітчизняній війні»**

12 березня 1942 р.,
м. Ворошиловград

*Заступнику Голови Ради
Народних Комісарів УРСР тов. Редьку Ф. А.*

Велика Вітчизняна війна, що відбувається на терені цілої України, на превеликий жаль, фільмується випадковими неорганізованими, малосвідомими операторами. Плівка обробляється і оформляється в Москві в єдиний журнал, досить трафаретний.

Обсяг, велич і трагедія подій вимагають іншого ставлення до документального знімання війни.

Я прошу відновити знову українську кінохроніку з базою примірно у Воронежі. Поручити цій українській кінохроніці розробити детально, по-новому принципи знімальної роботи і її організації. Видавати окремий український кінохронікальний журнал.

Крім того, я прошу Вас поставити перед ЦК ВКП(б) питання про зобов'язання Комітету кінематографії організувати дві групи від київської кіностудії у складі двох-трьох режисерів і 3—4 операторів для знімання великих документальних фільмів— «Україна у Вітчизняній війні» – до самого кінця війни.

Я глибоко переконаний, фільмування нашої великої епохи є таким же священним обов'язком перед народом і його культурою, як і сама боротьба за остаточне знищення фашизму.

З пошаною

О. Довженко.

12.III.1942 р.

м. Ворошиловград

ЦДАВО України. – Ф.2., оп. 7, спр. 556. – Арк. 24. Оригінал.

№ 3

**Довідка про кинорежисера О. П. Довженка, підготовлена для ЦК КП(б)У та РНК
УРСР щодо обставин його відсторонення від роботи на Київській кіностудії**

[квітень 1942 р.,

м. Воронеж]

СПРАВКА

о кинорежиссере Довженко А. П.

Начальник Управления кинофикации при СНК УССР т. Карасев сообщил, что режиссер т. Довженко А. П. приказом председателя Всесоюзного комитета по делам кинематографии при СНК СССР отстранен от работы художественного руководителя Киевской киностудии.

Официально освобождение т. Довженко мотивируется тем, что он должен работать над фильмом на современном материале об Украине. По существу же вокруг т. Довженко на киностудии создана обстановка необоснованного обвинения о его якобы дезертирстве из Киева, развале работы и т. д. Снята с работы на киностудии жена т. Довженко режиссер т. Солнцева.

Работники Комитета по делам кинематографии при СНК СССР сообщили т. Карасеву, что из киностудии на т. Довженко поступило коллективное заявление за многими подпи-

сями. Используя это заявление, т. Большаков освободил т. Довженко от художественного руководства киностудией.

Из письма т. Коваленко (работника киностудии) на имя т. Шмигалья (работника СНК УССР) видно, что организовал это коллективное заявление на т. Довженко зав. сценарным отделом киностудии т. Сирота. Он подходил к т. Коваленко с предложением подписать заявление, заявляя: «Довженко дезертировал из Киева, развалил работу и т. д.».

На самом деле т. Довженко был эвакуирован из Киева вместе с академиками по предложению секретаря ЦК КП(б)У по пропаганде тов. Лысенко Л. Г. Освобождение т. Довженко от работы художественного руководства киностудии неправильно и необоснованно.

Тов. Довженко поставлен в трудные материальные условия, и, кроме того, это освобождение дало возможность отдельным распоясавшимся склочным элементам незаслуженно оскорблять и унижать Заслуженного деятеля искусств УССР. Н. Нежинский.

ЦДАВО України. – Ф.2., оп. 7, спр. 556. – Арк. 83-84. Оригінал.

№ 4

Інформація про кінорежисера О. П. Довженка, направлена до ЦК КП(б)У та РНК УРСР начальником Управління кінфікації при РНК УРСР Карасьовим щодо обставин його відсторонення від роботи на Київській кіностудії

[квітень 1942 р.,
м. Уфа]

*Секретарю ЦК КП(б)У тов. Коротченко Д. С.,
зам. председателя Совнаркома УССР тов. Редько Ф. А.*

Кинорежиссер Довженко А. П. приказом по Комитету кинематографии отстранен от художественного руководства Киевской киностудией.

Официальное освобождение тов. Довженко мотивировано тем, что он должен работать над фильмом на современном материале об Украине.

По существу же вокруг Довженко создана на киностудии и в Комитете по кинематографии нетерпимая обстановка.

Когда я приехал в Новосибирск в Комитет кинематографии, меня засыпали вопросами о дезертирстве Довженко из Киева.

Я объяснил, что кинорежиссер Довженко был эвакуирован из Киева по решению соответствующих организаций вместе с такими деятелями культуры, как академик Богомолец, писатель Тычина и др.

Мне сообщили работники Комитета, что на имя т. Большакова поступило из Киевской киностудии заявление за многими подписями о дезертирстве Довженко из Киевской киностудии.

Видимо, это заявление использовал т. Большаков, чтобы снять режиссера Довженко с художественного руководства киностудией.

У т. Большакова все время были натянутые отношения с режиссером Довженко.

Считаю такое положение недопустимым с точки зрения интересов кинематографии Украины.

Вношу предложение:

1. Поставить вопрос перед т. Большаковым о том, чтобы режиссеру Довженко было немедленно поручено сделать документальный художественный фильм об освобождении Украины от немецких оккупантов, в связи с чем немедленно вызвать т. Довженко с группой кинооператоров для съемок боевых действий Красной армии по Юго-Западному и Южному фронтам, а также съемок восстановительной работы советской власти в освобожденных от фашистов селах и городах Украины.

2. Самым внимательным образом заняться состоянием Киевской и Одесской киностудий.

Начальник Управления
кинофикации при СНК УССР Карасев.
ЦДАВО України. – Ф.2., оп. 7, спр. 556. – Арк. 85-86. Оригінал.

№ 5*

**Лист художника А. Г. Петрицького до заступника голови РНК УРСР В. Ф. Старченка
щодо критичних умов перебування в евакуації в Казахстані**

[грудень 1941 р. - січень 1942 р.,
м. Алма-Ата]

Заместителю Председателя
Совета Народных Комиссаров УССР
тов. Старченко Василию Федоровичу
от Петрицкого А. – орденоносца /орд. Кр. Тр. Зн. /,
заслуж. деятеля искусств, профессора живописи.

Василий Федорович.

Через Вас, я обращаюсь к Украинскому Правительству. Я один из старых деятелей современного Украинского Театра. Работаю в искусстве двадцать семь лет. С первых дней Октябрьской Революции, занял и занимаю первое место, как художник Украинского театра и один из немногих в Союзе ССР. Мои работы известны трудящимся, зрителям и культурным людям СССР.

С 1918 г. я был главным художником и основным строителем столичного театра оперы и драмы Украины. Целое поколение Украинских режиссеров, актеров воспитывалось не без творческого моего на них влияния, и я сделал ряд этапных в истории развития Украинских театров оформлений, вкладывая в них прежде всего творческую мысль. Я не раз брал участие, как Советский художник в международных выставках театра и живописи, Париж, Нью-Йорк, Питтсбург, Венеция и др. Мои работы есть в Центральном театральном Музее в Москве, в Киеве и др. город., в музее Большого театра СССР. Моя квалификация художника, через украинский театр привела к тому, что в Большом Акад. театре СССР и Малом в Москве и др. Украинское управление по делам искусств отказалось мне уплатить за ряд работ в театрах, когда началась война, несмотря на то, что я регулярной зарплаты не получал. Компаниец обещал глубокомысленно уплатить «после войны» – «Бог» с ним.

Сейчас правительство, сохраняя кадры и театры, эвакуировало ряд театров, обеспечив их консервацией и зарплатой 50/, 70/ и 100/.

Обеспечены Украинские кадры и даже такие лица, которые работают 2-3 года на Украине, ничего ценного не сделав. Обеспечены Управлением по делам искусств и всякие проходимцы как например гр. Бенедиктов, известный своими грязными делами во Львове и Киеве. Обеспечены «режиссеры» Балабан, прикомандированный к одесской опере режиссером, – ранее никогда не работавший ни в одной опере. Особой заботою Управления наделены группа артистов, вывезенных из Харькова в Тбилиси.

Но Компаниец вычеркнул меня из списков Харьк. оперы, куда направил меня тов. Редько, на время войны.

Выходит, что все работники высокой, малой квалификации, не зависимо от стажа и значимости работы, обеспечены государственной заботой и зарплатой, только из многих тысяч работников один работник не обеспечен – Петрицкий – меня поставили с семьей в тяжелое положение. Чем объяснить такое отношение Украинского Управления, я не знаю. Можно тупой злостью или властью тьмы – чиновников, не имеющих никакого понятия, чем они и кем управляют. Многие возмущаются. Но я не возмущаюсь, жалуясь Вам, сейчас больше некому. Я сижу в Алма-Ате, эвакуирован Харьковскими властями и в перспективе у меня голод. И это наступит днями.

Прошу Вашего распоряжения, урвнять и меня с другими работниками Украинских театров, и прикрепить меня на консервацию в Киевскую оперу или Харьков. оперу, где я был всегда желателен как главный художник, и прошу исправить то, что сделали в Управлении Украинского искусства жестоко к одному из людей, имеющих заслуги, о чем может подтвердить любой человек и Советская пресса за 25 лет. Ох, много можно было б сказать об Начальнике Управления, но не в теме. Больно и стыдно.

Ан. Петрицкий
Алма-Ата, ул. Многоводная 55а

ЦДАВО України. – Ф.2, оп. 7, спр. 515. – Арк. 52-52зв.

*Документ не датований. На ньому є резолюція: «Тов. Редько. Для рассмотрения. Прошу одновременно оставить ответ. 19/II. 42 года. [Підпис]».

№ 6

**Телеграма заступника голови РНК УРСР Ф. А. Редька до художника
А. Г. Петрицкого щодо його включення до складу творчої групи О. П. Довженка та
в штат Харківського оперного театру**

[23 січня 1942 р.
м. Ворошиловград]

ТЕЛЕГРАММА

ПРАВИТЕЛЬСТВЕННАЯ

Алма-Ата
Многоводная 55а Кислициной для художника Петрицкого

Вы зачислены штат Харьковской оперы зпт предлагаю Директору срочно выплатить Вам зарплату зпт потребуйте исполнения тчк. Телеграфировал Ашхабад Довженко использовании Вас киностудии тчк. Телеграфировал Казахстан Совнаркому оказании Вам содействия. тчк Пишите Ворошиловград Совнарком

Зампред Совнаркома Редько

23.1.42

ЦДАВО України. – Ф.2, оп. 7, спр. 515. – Арк. 51.